

UDK: 614.8:625.7/.8 (497.6 RS)

КАКО СМАЊИТИ СТРАДАЊЕ ДЕЦЕ И МЛАДИХ У САОБРАЋАЈУ НА ПУТЕВИМА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

HOW TO REDUCE THE SUFFERING OF CHILDREN AND YOUTH IN TRAFFIC ON ROADS IN THE REPUBLIC OF SERBIAN

Весна СТЕВАНОВИЋ¹

Резиме: Саобраћајне незгоде врло често доводе до тешких, па и најтежих последица – смрт једног или више лица. Република Српска, као и сви делови БиХ, има интерес да страдање деце и младих особа сведе на најмању могућу меру. У том погледу сви чиниоци који утичу на побољшање стања безбедности саобраћаја на путевима су на истом задатку. У раду ћемо представити званичне податке о страдању деце и младих у саобраћају на путевима у Републици Српској у претходном периоду. Потом ћемо указати на поједине могућности које стоје на страни локалних заједница како да унапреде систем безбедности саобраћаја на својим подручјима што би поред улоге породице, која је несумњива када су ове категорије учесника у саобраћају у питању, било од значаја за постепено смањење страдања ових, али и осталих категорија учесника у саобраћају.

Кључне речи: деца, млади, саобраћај, саобраћајне незгоде, локална заједница

Abstract: Traffic accidents often lead to severe, even the most severe consequences - the death of one or more persons. Serbian Republic, as well as all parts of BiH, has an interest in the suffering of children and young people is reduced to a minimum. In this regard, all factors that influence the improvement of the situation of road safety on the same task. In this paper we present the official data on the suffering of children and young people in traffic on roads in the Republic of Serbian in the previous period. Then we point out certain features that are on the side of local communities on how to improve the system of traffic safety in their areas which would in addition to the role of the family, which is undoubtedly when these categories of participants in the traffic in question, was of importance to the gradual reduction of these sufferings, or and other categories of traffic participants.

Key words: children, youth, traffic, traffic accident, the local community

1. УВОД

Деца и млади су будућност сваког друштва. Свако од одраслих осетљив је на страдање ових категорија учесника у саобраћају. Не само у Србији, Републици Српској или у Федерацији БиХ односно Брчко Дистрикту него у свакој држави широм света.

А медији су скоро свакодневно пуни информацији о страдањима управо ових категорија учесника у саобраћају. Било да су били возачи путничких возила, сапутници у возилима, да су у саобраћају учествовали као возачи бицикла, мотора, као пешаци.

Непосредан повод за овај рад су последњи подаци о страдањима младих током јула односно у првој половини августа 2016. године у саобраћајним незгодама на простору оба ентитета у БиХ. Тако, у једном случају два младића су погинула код Шековића а један је тешко повређен², у другом случају двоје деце старо по 9 година су повређени на раскрсници у Бањалуци када их је ударио „Мерцедес“,“³ у Мостару је тешко повређена малолетница стара 12 година која је била у својству пешака у судару мотора и два путничка возила⁴, у саобраћајној незгоди код Сребрника младић стар 19 година је подлегао повредама а још осам лица је повређено међу којима је више особа старости до 20 година⁵. Ове информације о бројним саобраћајним незгодама, које су различите у погледу учесника у незгодама имају као најмањи заједнички именитељ – жртва, све млади људи односно деца.

¹ Стевановић Весна, судија Апелационог суда у Нишу, Војводе путника бб, Ниш, Србија,
e-mail: glosarijum@glosarijum.com

² <http://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/u-saobracajnoj-nesreci-u-mostaru-tesko-povredena-maloletnica/c7974nk>
12.8.2016., преузето 13.8.2016.

³ <http://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/banjaluka-mercedesom-udario-decaka-i-devojicu-na-raskrsnici/y5jmiq9>,
20.7.2016., преузето 13.8.2016.

⁴ <http://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/u-saobracajnoj-nesreci-u-mostaru-tesko-povredena-maloletnica/c7974nk>,
12.8.2016., преузето 13.8.2016.

⁵ <http://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/u-saobracajnoj-nesreci-kod-srebnika-mladic-podlegao-povredama-osmoro-povredjenih/23pydmv>, објављено 28.7.2016., преузето 13.8.2016.

Циљ нам је да у овом раду ограниченог обима укажемо на поједине облике страдања деце и младих на путевима у Републици Српској, али и у БиХ. Немамо претензије да можемо да сагледамо све аспекте страдања ових категорија учесника у саобраћају, али сваки па и најмањи допринос у том погледу је од значаја у овој области.

2. ДЕЦА И МЛАДИ У КАЗНЕНИМ ПРОПИСИМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Казнено законодавство Републике Српске у најважнијим прописима из кривичне и прекршајне материје има идентична решења када је у питању старосни узраст деце односно малолетника, њихове одговорности односно неодговорности.

Према одредбама Закона о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку у Републици Српској (даље: Закон о малолетницима РС)⁶ и одредбама Закона о прекршајима Републике Српске (даље: ЗОП РС)⁷, малолетник је лице које је у време извршења кривичног дела навршило 14 година, а није навршило 18 година. Одредбама свих поменутих казnenих прописа који се примењују у Републици Српској искључена је могућност изрицања кривичних – прекршајних санкција према деци - лицима која у време извршења противправног дела које је у закону предвиђено као кривично дело односно прекршај нису навршила 14 година.

Закон о малолетницима РС прави разлику у погледу узраста малолетних учинилаца кривичних дела тако што разликују млађе и старије малолетнике. Млађим малолетником сматра се лице које је у време извршења кривичног дела – прекршаја навршило 14 а није навршило 16 година, док је старији малолетник лице које је у време извршење кривичног дела – прекршаја навршило 16 а није навршило 18 година.

Новина је да законодавац у Републици Српској не прави разлику између млађих и старијих малолетника, учинилаца прекршаја, те прописује потпуно идентичне прекршајне санкције које се према њима могу применити што је у потпуности другачије решење од законодавног решења које је предвиђао Закон о прекршајима Републике Српске из 2006.године (Митровић, 2015: 161).

Иако предмет овог рада нису малолетни извршиоци кривичних дела, сматрамо да је значајно поменути овај аспект, због тога што се као извршиоци кривичних дела из групе против безбедности јавног саобраћаја поред пунолетних лица појављују и малолетници, а да су жртве тих кривичних дела у великом броју случајева њихови другови – нешто старији или нешто млађи.

3. ПОЈЕДИНИ ПОДАЦИ О ДЕЦИ И МЛАДИМА – ЖРТВЕ У САОБРАЋАЈУ

О страдању младих у саобраћају на подручју Републике Српске нисмо пронашли на једном месту систематизоване податке, поготову у делу који се односи на статистику. У том погледу ситуација је идентична или скоро идентична и у Републици Србији. Нема увек расположивих званичних података о жртвама кривичних дела против безбедности саобраћаја. Једини релевантни, доступни подаци су подаци Агенције за безбедност саобраћаја односно МУП РС. Према тим подацима, у 2010. години је забележено 14.179 незгода са настрадалим лицима (укупно 19.982 лица). Највише настрадалих било је старости од 26 до 35 година (3.961 настрадалих), а потом младих - старости од 19 до 25 година (3.827 настрадалих)⁸. Од укупног броја настрадале деце до 14 година старости, у 2010. години, у саобраћајним незгодама у Републици Србији највећи број (709 или 42,8%) били су у својству путника, затим пешака (675 или 40,74%) и возача (273 или 16,5%). Од укупног броја повређене деце у саобраћајним незгодама највећи број су путници (699 или 42, 8%), затим пешаци (665 или 40,75%) и возачи (268 или 16,42%)⁹.

Одређене податке о страдању младих у саобраћају на подручју Републике Српске помињу у својим радовима поједини аутори, па ћемо покушати да укажемо на страдање појединих категорија из групе деце и млади, који су били учесници у саобраћају.

Тако, у периоду од 2010.-2014.године у укупном броју настрадалих бициклиста деце - малолетни бициклисти су сваке године учествовали у саобраћајним незгодама са различитим последицама, па су у

---

⁶Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку у Републици Српској („Сл. гласник Републике Српске“ бр. 13/2010 и 61/2013).

⁷Закон о прекршајима („Сл. гласник Републике Српске“ бр. 63/2014).

⁸Агенција за безбедност саобраћаја, Саопштење за јавност од 12.7.2011.; преузето са сајта <http://www.abs.rs/> 15.7.2011.

⁹МУП Републике Србије, Аналитичка оцена стања безбедности саобраћаја, број саобраћајних незгода у периоду 1980. - 2010. година

том периоду као последице саобраћајне незгоде животе изгубила 2 детета, 24 деце је задобило тешке телесне повреде а 81 дете је задобило лаке телесне повреде. О томе је било речи у појединим радовима (Ђерић и др., 2015: 80).

4. КАКО СМАЊИТИ СТРАДАЊЕ ДЕЦЕ И МЛАДИХ У САОБРАЋАЈУ

Један значајан сегмент у овом делу су могућности које стоје на страни породице. Јер хтели ми то да признамо или не све почиње из породице. Због тога сматрамо да је породица први и најважнији стуб у овој „згради“ која се гради од најмлађег узраста деце и младих у односу на повећање безбедности деце у саобраћају односно смањењу њиховог страдања у саобраћају. О томе су у ранијем периоду писали поједини аутори (Стевановић, 2015).

Следећи стуб је школа, пре свега основна школа у којој деца треба да уз помоћ својих учитеља и наставника стекну додатне информације о правилном понашању у саобраћају, пре него што пређу из узраста детета у завршним годинама основне школе на узраст малолетника када почну да похађају средњу школу.

У ова два узраста, кључно је да деца и млади уз помоћ својих родитеља и својих учитеља – наставника у оквиру основно – школског образовног система стекну основне информације о значају правилног коришћења мобилног телефона у саобраћају.

Зашто је то значајно?

Зато, што је у данашње време скоро незамисливо видети на улици, у школи, у продавници, у возилу, на бициклу ... дете односно младе особе без мобилног телефона. А какви су показатељи коришћења мобилног телефона у току вожње можда најбоље показују нешто старији подаци Харвардовог центра за анализу ризика где се наводи да сваке године 2600 људи погине, а око 330.000 бива повређено као резултат коришћења мобилног телефона приликом вожње (HCRA, 2002). Ови подаци говоре и опомињу довољно сами за себе и није битно да ли су повређена лица те повреде задобила као возачи или као сапутници у возилу.

Новији подаци су још драстичнији. У САД се сваке године догоди око 1,7 милиона саобраћајних незгода које су настале као последица телефонирања или писања порука на мобилном телефону. Чак 56% младих се изјаснило како користе мобилне телефоне приликом вожње (Wu et al., 2013).

Такође, потребно је да се у том периоду деца и млади упознају са штетним дејством злоупотребе алкохола и опојних дрога – психоактивних контролисаних супстанци који се веома често конзумирају од стране младих.

Када се то повеже са саобраћајем и скоро никаквим искуством младих у саобраћају и истовремено са испијањем алкохолних пића без обзира да ли су сами возачи или су у друштву возача који се понашају на исти начин као и они – испијање алкохолних пића и конзумирање појединих наркотика или синтетичких психоактивних супстанци, све у циљу поправљања расположења, онда ова категорија која је иначе једна од најрањивијих група учесника у саобраћају, додатно својим нагоном за доказивањем а без много размишљања, постају потенцијално лакше „мете“ односно жртве у саобраћају.

Посебно значајно је указати деци и младима који учествују као путници у возилима, на значај правилне употребе сигурносног појаса и да исти треба везати без обзира на ком седишту у возилу седи. То је задатак пре свега родитеља, који сопственим примером деци од малих ногу треба да указују на правилно поступање од момента када седну у возилу.

Зашто је то значајно?

Зато што поједина истраживања тврде да би 50 до 80% смртних повређивања у саобраћајним незгодама било избегнуто правилном употребом сигурносног појаса (FIA 2009). Осим тога, у мање развијеним друштвима, којима припада Република Српска али и Република Србија, његова употреба није на задовољавајућем нивоу, о чему говоре поједини аутори (Недић, 2015: 297).

Још један сегмент је значајан, а то је едукација која се односи на правилну вожњу тзв. двоточкаша – мотоцикала, лаких мотоцикала, бицикала с мотором (мопеда), али и бицикала – да не треба да возе на једном точку, каквих ситуација има у пракси. Овакве едукације су од великог значаја за спречавања повреда код саобраћајних незгода.

5. ЗАКЉУЧАК

Страдање деце у саобраћају је последица пропуста многобројних чинилаца који утичу на њихово правилно информисање и едуковање како да се правилно понашају у својству учесника у саобраћају, било да су пешаци, бициклисти, мотоциклисти, путници у возилу.

Само заједничким информисањем деце и младих од најраније узраста у погледу правилног понашања у саобраћају, породица, школа, медији и локална заједница као чиниоци који делују превентивно уз неопходну сарадњу са припадницима саобраћајне полиције могу да утичу на смањење страдања деце и младих у саобраћају. Улога локалне заједнице је од посебног значаја, јер на основу сарадње са свим надлежним службама, установама у свакој заједници могу се специфичности сваке локалне заједнице у страдању деце и младих у саобраћају посебно кроз разне форме – едукација, медији итд., анализирати и радити на њиховом смањењу.

То треба да буде сталан задатак свих, јер ниједна држава, ниједан народ на подручју бивше СФРЈ, па ни у БиХ нема довољно деце, па је луксуз изгубити и једно дете у саобраћају.

6. ЛИТЕРАТУРА

Агенција за безбедност саобраћаја, Саопштење за јавност од 12.7.2011.; преузето са сајта <http://www.abs.rs/> 15.7.2011.

Ђерић, М., Тешић, М., Шмитран, Г., Марић, Б., Просторна расподела саобраћајних незгода на подручју Републике Српске са учешћем бициклиста и мотоциклиста, (2015) Зборник радова IV Међународна конференција „Безбједност саобраћаја у локалној заједници“ Бања Лука, 77-85.

Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку у Републици Српској („Сл. Гласник Републике Српске“ бр. 13/2010 и 61/2013).

Закон о прекршајима („Сл. гласник Републике Српске“ бр. 63/2014)

Митровић, Љ. (2015) Алтернативне мјере и прекршајне санкције у најновијем Закону о прекршајима Републике Српске, Зборник радова Малолетници као учиниоци и као жртве кривичних дела и прекршаја, Институт за криминологију и социолошка истраживања, Палић, 157-168.

МУП Републике Србије, Аналитичка оцена стања безбедности саобраћаја, број саобраћајних незгода у периоду 1980. - 2010. година,

Недић, Д., Сигурносни појас и повређивање путника у моторним возилима, (2015) Зборник радова IV Међународна конференција „Безбједност саобраћаја у локалној заједници“ Бања Лука, 297-301.

Стевановић, В. (2015) Улога породице у спречавању страдања деце у саобраћају и пропусти са судског аспекта, Зборник радова IV Међународна конференција „Безбједност саобраћаја у локалној заједници“ Бања Лука, 147-154.

FIA Foundation for the Automobile and Society (2009) Seat belts and child restraints: a road safety manual for decision makers and practitioners, London http://whqlibdoc.who.int/road_safety/2009/9780956140302_eng.pdf., преузето са сајта 12.8.2016.

Harvard Center for Risky Analysis (2002). Cell phone use while driving

Wu, A., Weseley, A., (2013). The Effects of Statistical Format and Population Specificity on Adolescent Perceptions of Cell Phone Use While Driving, Springer Science + Business Media New York, 2013.

<http://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/tragedija-kod-sekovica-dva-mladica-poginula-u-saobracajnoj-nesreci-jedan-tesko/f5hw0f7> , објављено 25.7.2016., преузето 13.8.2016.

<http://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/banjaluka-mercedesom-udario-decaka-i-devojicu-na-raskrsnici/y5jmjq9> , објављено 20.7.2016., преузето 13.8.2016.

<http://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/u-saobracajnoj-nesreci-u-mostaru-tesko-povredena-maloletnica/c7974nk> објављено 12.8.2016., преузето 13.8.2016.

<http://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/u-saobracajnoj-nesreci-kod-srebrenika-mladic-podlegao-povredama-osmoro-povredjenih/23pydmy> , објављено 28.7.2016., преузето 13.8.2016.